

CARTA APOSTÒLICA
PATRIS CORDE
DEL SANT PARE FRANCESC
AMB MOTIU DEL 150è ANIVERSARI
DE LA DECLARACIÓ DE SANT JOSEP
COM A PATRÓ DE L'ESGLÉSIA UNIVERSAL

Amb cor de pare: així és com Josep va estimar Jesús, anomenat als quatre Evangelis «*el fill de Josep*».[1]

Els dos evangelistes que van evidenciar la seva figura, Mateu i Lluc, en parlen poc, però suficient per entendre quin tipus de pare va ser i la missió que la Providència li va confiar.

Sabem que va ser un fuster humil (cf. *Mt* 13, 55), casat amb Maria (cf. *Mt* 1, 18; *Lc* 1, 27); un «home just» (*Mt* 1, 19), sempre disposat a fer la voluntat de Déu manifestada en la seva llei (cf. *Lc* 2, 22.27.39) i a través dels quatre somnis que va tenir (cf. *Mt* 1, 20; 2, 13.19.22). Després d'un viatge llarg i dur de Natzaret a Betlem, va veure néixer el Messies en un pessebre, perquè «no havien trobat cap lloc on hostatjar-se» (*Lc* 2, 7). Va ser testimoni de l'adoració dels pastors (cf. *Lc* 2, 8-20) i dels Reis Mags (cf. *Mt* 2, 1-12), que representaven el poble d'Israel i els pobles pagans, respectivament.

Va tenir la valentia d'assumir la paternitat legal de Jesús, a qui va donar el nom que li va revelar l'àngel: «Tindrà un fill, i li posaràs el nom de Jesús, perquè ell salvarà dels pecats el seu poble» (*Mt* 1, 21). Com bé se sap, als pobles antics posar un nom a una persona o a una cosa significava adquirir la pertinença, com va fer Adam en el relat del Gènesi (cf. 2, 19-20).

Al temple, quaranta dies després del naixement, Josep, juntament amb la mare, va presentar el Nen al Senyor i va escoltar sorprès la profecia que Simó va pronunciar sobre Jesús i Maria (cf. *Lc* 2, 22-35). Per protegir Jesús d'Herodes, es va quedar a Egipte com a estranger (cf. *Mt* 2, 13-18). De tornada a la seva terra, va viure de manera oclusa en el petit i desconegut poble de Natzaret, a Galilea —d'on, es deia: “No en pot sortir cap, de profeta” i “no en pot sortir res de bo” (cf. *Jn* 7, 52; 1, 46)—, lluny de Betlem, la seva ciutat d'origen, i de Jerusalem, on hi havia el temple. Quan, durant una peregrinació a Jerusalem, van perdre Jesús, que tenia dotze anys, ell i Maria el van buscar angoixats i el van trobar al temple mentre discutia amb els doctors de la llei (cf. *Lc* 2, 41-50).

Després de Maria, Mare de Déu, cap sant no ocupa tant d'espai al Magisteri pontifici com Josep, el seu espòs. Els meus predecessors han aprofundit en el missatge que contenen les poques dades que han transmès els Evangelis per destacar-ne el paper

central en la història de la salvació: el beat Pius IX el va declarar «Patró de l'Església Catòlica»,^[2] el venerable Pius XII el va presentar com a “Patró dels treballadors”^[3] i sant Joan Pau II com a «Custodi del Redemptor».^[4] El poble l'invoca com a «Patró de la bona mort».^[5]

Per això, ara que fa cent cinquanta anys que el beat Pius IX, el 8 de desembre del 1870, el va declarar *Patró de l'Església Catòlica*, voldria —com diu Jesús— que “del que sobreïx del cor, en parli la boca” (cf. *Mt* 12, 34), per compartir amb vosaltres algunes reflexions personals sobre aquesta figura extraordinària, tan propera a la nostra condició humana. Aquest desig ha crescut durant aquests mesos de pandèmia, en els quals podem experimentar, enmig de la crisi que ens està colpejant, que «les nostres vides estan teixides i sostingudes per persones comunes —correntment oblidades— que no apareixen a les portades de diaris i de revistes, ni a les grans passarel·les de l'últim *xou*, però que, sense cap mena de dubte, estan escrivint avui els esdeveniments decisius de la nostra història: metges, infermers i infermeres, encarregats de reposar els productes als supermercats, netejadores, cuidadores, transportistes, forces de seguretat, voluntaris, sacerdots, religioses i tants però tants altres que van comprendre que ningú no se salva sol. [...] Quanta gent cada dia demostra paciència i infon esperança, intentant de no sembrar pànic, sinó corresponsabilitat. Quants pares, mares, avis i àvies, docents, mostren als nostres nens, amb gestos petits i quotidians, com han d'enfrontar i de transitar una crisi readaptant rutines, aixecant mirades i impulsant l'oració. Quantes persones resen, ofereixen i intercedeixen pel bé de tots».^[6] Tots poden trobar en sant Josep —l'home que passa desapercebut, l'home de la presència diària, discreta i oculta— un intercessor, un suport i una guia en temps de dificultat. Sant Josep ens recorda que totes les persones que estan aparentment ocultes o en “segona línia” tenen un protagonisme inigualable en la història de la salvació. A totes aquestes persones va dirigida una paraula de reconeixement i de gratitud.

1. *Pare estimat*

La grandesa de sant Josep consisteix en el fet que va ser l'espòs de Maria i el pare de Jesús. Com a tal, «va entrar a servei de tota l'economia de l'encarnació», com diu sant Joan Crisòstom.^[7]

Sant Pau VI observa que la seva paternitat es va manifestar concretament «en haver fet de la seva vida un servei, un sacrifici al misteri de l'Encarnació i a la missió redemptora que hi està unida; en haver utilitzat l'autoritat legal, que li corresponia en la Sagrada Família, per fer-ne un do total de si mateix, de la seva vida, de la seva feina; en haver convertit la seva vocació humana d'amor domèstic en l'oblació sobrehumana de si mateix, del seu cor i de tota capacitat en l'amor posat al servei del Messies nascut a casa seva».^[8]

Pel seu paper en la història de la salvació, sant Josep és un pare que sempre ha estat estimat pel poble cristià, com ho demostra el fet que se li han dedicat nombroses esglésies a tot el món; que molts instituts religiosos, germandats i grups eclesials s'inspiren en la seva espiritualitat i porten el seu nom, i que des de fa segles se celebren diverses representacions sagrades en honor seu. Molts sants i santes li van tenir una gran devoció, entre els quals trobem Teresa d'Àvila, que el va prendre com a advocat i intercessor, i al qual es va encomanar molt i va rebre totes les gràcies que li demanava.

Encoratjada per la seva experiència, la santa persuadia els altres perquè li fossin devots.[9]

A tots els llibres d'oracions hi ha alguna oració a sant Josep. Invocacions particulars que se li dirigeixen cada dimecres i especialment durant tot el mes de març, tradicionalment dedicat a ell.[10]

La confiança del poble en sant Josep es resumeix en l'expressió "*Ite ad Ioseph*", que fa referència al temps de fam a Egipte, quan la gent li demanava pa al faraó i ell els responia «que anessin a trobar Josep i fessin tot el que ell els digués» (*Gn* 41, 55). Es tractava de Josep, el fill de Jacob, a qui els seus germans van vendre per enveja (cf. *Gn* 37, 11-28) i que —seguint el relat bíblic—, posteriorment, es va convertir en virrei d'Egipte (cf. *Gn* 41, 41-44).

Com a descendent de David (cf. *Mt* 1, 16.20), de l'arrel del qual havia de brotar Jesús segons la promesa feta a David pel profeta Natan (cf. *2 Sa* 7), i com a espòs de Maria de Natzaret, sant Josep és la peça que uneix l'Antic Testament i el Nou Testament.

2. Pare en la tendresa

Josep va veure com Jesús progressava dia a dia «en enteniment i tenia el favor de Déu i dels homes» (*Lc* 2, 52). Tal com el Senyor va fer amb Israel, així ell "el va ensenyar a caminar, agafant-lo pels braços: per a ell era com el pare que alça un infant fins a la cara i s'hi inclina per donar-li de menjar" (cf. *Os* 11, 3-4).

Jesús va veure la tendresa de Déu en Josep: «Com un pare s'apiada dels seus fills, el Senyor s'apiada dels fidels» (*Sl* 103, 13).

A la sinagoga, durant l'oració dels Salms, Josep certament haurà sentit l'eco que el Déu d'Israel és un Déu de tendresa,[11] que és bo per a tothom i «estima entranyablement tot el que ell ha creat» (*Sl* 145, 9).

La història de la salvació es compleix creient «contra tota esperança» (*Rm* 4, 18) a través de les nostres debilitats. Moltes vegades pensem que Déu es basa només en la part bona i vencedora de nosaltres, quan en realitat la majoria dels seus designis es fan a través de la nostra debilitat i malgrat aquesta. Això és el que fa que sant Pau digui: «Perquè no m'enorgulleixi de les revelacions extraordinàries que he tingut, m'ha estat clavada una espina a la carn: és un enviat de Satanàs que em bufeteja perquè no m'enorgulleixi. He demanat tres vegades al Senyor que me n'alliberi, però ell m'ha donat aquesta resposta: "En tens prou amb la meva gràcia. En la teva feblesa actua el meu poder"» (*2 Co* 12, 7-9).

Si aquesta és la perspectiva de l'economia de la salvació, hem d'aprendre a acceptar la nostra debilitat amb intensa tendresa.[12]

El Maligne ens fa mirar la nostra fragilitat amb un judici negatiu, mentre que l'Esperit la treu a la llum amb tendresa. La tendresa és la millor manera de tocar el que és fràgil en nosaltres. El dit que assenyala i el judici que fem dels altres són sovint un signe de la nostra incapacitat per acceptar la nostra pròpia debilitat, la nostra pròpia fragilitat. Només la tendresa ens salvarà de l'obra de l'Acusador (cf. *Ap* 12, 10). Per aquest motiu

és important trobar-nos amb la Misericòrdia de Déu, especialment en el sagrament de la Reconciliació, tenint una experiència de veritat i tendresa. Paradoxalment, fins i tot el Maligne ens pot dir la veritat, però, si ho fa, és per condemnar-nos. Tanmateix, sabem que la Veritat que ve de Déu no ens condemna, sinó que ens acull, ens abraça, ens sosté, ens perdona. La Veritat sempre se'ns presenta com el Pare misericordiós de la paràbola (cf. *Lc 15, 11-32*): ve trobar-nos, ens torna la dignitat, ens posa novament dempeus, celebra amb nosaltres, perquè «aquest fill meu era mort i ha tornat a la vida, estava perdut i l'hem trobat.» (vegeu 24).

També a través de l'angoixa de Josep passa la voluntat de Déu, la seva història, el seu projecte. Així, Josep ens ensenya que tenir fe en Déu inclou, a més, creure que Ell pot actuar fins i tot a través de les nostres pors, de les nostres fragilitats, de la nostra debilitat. I ens ensenya que, enmig de les tempestes de la vida, no hem de tenir por de cedir a Déu el timó de la nostra barca. De vegades, nosaltres voldríem tenir-ho tot sota control, però Ell sempre té una mirada més àmplia.

3. Pare en l'obediència

Tal com Déu va fer amb Maria quan li va manifestar el seu pla de salvació, també a Josep li va revelar els seus designis, i ho va fer a través de somnis que, a la Bíblia, com a tots els pobles antics, eren considerats un dels mitjans pels quals Déu manifestava la seva voluntat.[13]

Josep estava molt angoixat per l'embaràs incompreensible de Maria; no volia «denunciar-la públicament», [14] però va decidir «desfer en secret l'acord matrimonial» (*Mt 1, 19*). En el primer somni l'àngel el va ajudar a resoldre el seu greu dilema: «No tinguis por de prendre Maria, la teva esposa, a casa teva: el fruit que ella ha concebut ve de l'Esperit Sant. «Tindrà un fill, i li posaràs el nom de Jesús, perquè ell salvarà dels pecats el seu poble» (*Mt 1, 20-21*). La seva resposta va ser immediata: «Quan Josep es despertà, va fer el que l'àngel del Senyor li havia manat» (*Mt 1, 24*). Amb l'obediència va superar el seu drama i va salvar Maria.

En el segon somni l'àngel va ordenar a Josep: «Lleva't, pren el nen i la seva mare, fuig cap a Egipte i queda-t'hi fins que jo t'ho digui, perquè Herodes buscarà l'infant per matar-lo» (*Mt 2, 13*). Josep no va dubtar a obeir, sense qüestionar-se les dificultats que podia trobar: «Josep es llevà, prengué de nit el nen i la seva mare, se'n va anar cap a Egipte i s'hi quedà fins a la mort d'Herodes» (*Mt 2, 14-15*).

A Egipte, Josep va esperar amb confiança i paciència l'avís promès per l'àngel per tornar al seu país. I quan en un tercer somni el missatger diví, després que l'informés que els que intentaven matar el nen havien mort, li va ordenar que s'aixequés, que prengué el nen i la seva mare i que tornés a la terra d'Israel (cf. *Mt 2, 19-20*), ell una vegada més va obeir sense vacil·lar: «Josep es llevà, prengué el nen i la seva mare i va tornar al país d'Israel» (*Mt 2, 21*).

Però durant el viatge de tornada, «quan va sentir a dir que Arquelau regnava a Judea en lloc del seu pare Herodes, tingué por d'anar-hi. Advertit en somnis —i és la quarta vegada que passava—, es retirà a la regió de Galilea i se n'anà a viure en un poble anomenat Natzaret» (*Mt 2, 22-23*).

L'evangelista Lluc, per la seva part, va relatar que Josep va fer el viatge llarg i incòmode de Natzaret a Betlem, segons la llei del cens de l'emperador Cèsar August, per empadronar-se a la seva ciutat d'origen. I va ser precisament en aquesta circumstància que Jesús va néixer i va ser anotat al cens de l'Imperi, com tots els altres nens (cf. *Lc* 2, 1-7).

Sant Lluc, en particular, es va preocupar de ressaltar que els pares de Jesús observaven totes les prescripcions de la llei: els ritus de la circumcisió de Jesús, de la purificació de Maria després del part, de la presentació del primogènit a Déu (cf. 2, 21-24).[15]

En cada circumstància de la seva vida, Josep va saber pronunciar el seu “*fiat*”, com Maria en l'Anunciació i Jesús a Getsemaní.

Josep, en el paper de cap de família, va ensenyar a Jesús a ser submís als seus pares, segons el manament de Déu (cf. *Ex* 20, 12).

En la vida oculta de Natzaret, amb el guiatge de Josep, Jesús va aprendre a fer la voluntat del Pare. Aquesta voluntat es va transformar en el seu aliment diari (cf. *Jn* 4, 34). Fins i tot en el moment més difícil de la seva vida, que va ser a Getsemaní, va preferir fer la voluntat del Pare i no la seva pròpia[16] i es va fer «obedient fins a la mort [...] de creu» (*Fl* 2, 8). Per això, l'autor de la Carta als Hebreus conclou que Jesús «aprengué en els sofriments què és obeir» (*He* 5, 8).

Tots aquests esdeveniments mostren que Josep «ha estat cridat per Déu per servir directament la persona i la missió de Jesús mitjançant l'exercici de la seva paternitat; d'aquesta manera, ell coopera en la plenitud dels temps en el gran misteri de la redempció i és veritablement “ministre de la salvació”».[17]

4. Pare en l'acollida

Josep va acollir Maria sense posar-hi condicions prèvies. Va confiar en les paraules de l'àngel. «La noblesa del seu cor el fa supeditar a la caritat el que ha après per llei; i avui, en aquest món en què la violència psicològica, verbal i física sobre la dona és patent, Josep es presenta com una figura d'home respectuós, delicat, que, fins i tot sense tenir tota la informació, es decideix per la fama, dignitat i vida de Maria. I en el seu dubte de com fer el que era millor, Déu el va ajudar a optar il·luminant-li el judici».[18]

Moltes vegades es produeixen fets a la nostra vida el significat dels quals no entenem. La nostra primera reacció és sovint de decepció i rebel·lió. Josep deixa de banda els seus raonaments per donar pas al que s'esdevé i, per més misteriós que li sembli, ho acull, n'assumeix la responsabilitat i es reconcilia amb la seva pròpia història. Si no ens reconciliem amb la nostra història, ni tan sols podrem fer el pas següent, perquè sempre serem presoners de les nostres expectatives i de les decepcions consegüents.

La vida espiritual de Josep no ens mostra una via que *explica*, sinó una via que *acull*. Només a partir d'aquesta acollida, d'aquesta reconciliació, també podem intuir una història més gran, un significat més profund. Sembla que fan eco les paraules ardents de Job, que, davant de la invitació de la seva esposa a rebel·lar-se contra tot el mal que li passava, va respondre: «Acceptem els béns com un do de Déu, i no hem d'acceptar els mals?» (*Jb* 2, 10).

Josep no és un home que es resigna passivament. És un protagonista valent i fort. L'acollida és una manera amb la qual el do de la fortalesa que ens ve de l'Esperit Sant es manifesta a la nostra vida. Només el Senyor ens pot donar la força per acollir la vida tal com és, per fer lloc fins i tot a aquesta part contradictòria, inesperada i decebedora de l'existència.

L'arribada de Jesús enmig de tots nosaltres és un regal del Pare, perquè cadascú es pugui reconciliar amb la carn de la seva pròpia història, encara que no la compregui del tot.

Com Déu va dir al nostre sant: «Josep, fill de David, no tinguis por» (*Mt* 1, 20), sembla que també ens ho repeteix a nosaltres: “No tingueu por!”. Hem de deixar de banda la nostra ira i decepció, i fer espai —sense cap resignació mundana i amb una fortalesa plena d'esperança— a allò que no hem triat, però que és allà. Acollir la vida d'aquesta manera ens introdueix en un significat ocult. La vida de cadascun de nosaltres pot començar de nou miraculosament si trobem la valentia per viure-la segons el que ens diu l'Evangelí. I no importa si ara tot sembla que ha pres un rumb equivocat i si algunes qüestions són irreversibles. Déu pot fer que les flors brotin entre les roques. Fins i tot quan la nostra consciència ens retreu alguna cosa, Ell «és més gran que la nostra consciència i ell ho sap tot» (*I Jn* 3, 20).

El realisme cristià, que no rebutja res del que existeix, torna una vegada més. La realitat, en la seva irreductibilitat i complexitat misterioses, és portadora d'un sentit de l'existència amb les seves llums i les seves ombres. Això fa que l'apòstol Pau afirmi: «Sabem que Déu ho disposa tot en bé dels qui l'estimen» (*Rm* 8, 28). I sant Agustí afegeix: «Fins i tot el que anomenem mal (*etiam illud quod malum dicitur*)».[19] En aquesta perspectiva general, la fe dona sentit a cada esdeveniment feliç o trist.

Llavors, és lluny de nosaltres pensar que creure vol dir trobar solucions fàcils que consolen. La fe que Crist ens va ensenyar és, en canvi, la que veiem en sant Josep, que no va buscar dreceres, sinó que va afrontar “amb els ulls oberts” el que se li esdevenia, i va assumir-ne la responsabilitat en primera persona.

L'acollida de Josep ens convida a acollir els altres, sense exclusions, tal com són, amb preferència pels febles, perquè Déu tria el que és feble (cf. *I Co* 1, 27), és «pare d'orfes, defensor de viudes» (*Sl* 68, 6) i ens ordena estimar l'estranger.[20] Vull imaginar que Jesús va prendre de les actituds de Josep l'exemple per a la paràbola del fill pròdig i el pare misericordiós (cf. *Lc* 15, 11-32).

5. Pare de la valentia creativa

Si la primera etapa de tota veritable curació interior és acollir la pròpia història, és a dir, fer espai dins nostre fins i tot per al que no hem triat en la nostra vida, hi hem d'afegir una altra característica important: la valentia creativa. Aquesta sorgeix especialment quan trobem dificultats. De fet, quan ens enfrontem a un problema, ens podem aturar i baixar els braços, o ens les podem enginyar d'alguna manera. De vegades les dificultats són precisament les que porten a col·lació recursos en cadascun de nosaltres que ni tan sols pensàvem que teníem.

Moltes vegades, llegint els “Evangelis de la infantesa”, ens demanem per què Déu no va intervenir directament i clarament. Però Déu actua a través d’esdeveniments i de persones. Josep era l’home per mitjà del qual Déu es va ocupar dels inicis de la història de la redempció. Ell era el veritable “miracle” amb què Déu va salvar el Nen i la seva mare. El cel va intervenir confiant en la valentia creadora d’aquest home, que quan va arribar a Betlem i no va trobar un lloc on Maria pogués donar a llum, es va instal·lar en un estable i el va arreglar fins que el va convertir en un lloc tan acollidor com va poder per al Fill de Déu que venia al món (cf. *Lc* 2, 6-7). Davant del perill imminent d’Herodes, que volia matar el Nen, Josep va ser alertat una vegada més en un somni per protegir-lo, i enmig de la nit va organitzar la fugida a Egipte (cf. *Mt* 2, 13-14).

D’una lectura superficial d’aquests relats es té sempre la impressió que el món està a mercè dels forts i dels poderosos, però la “bona notícia” de l’Evangeli consisteix a mostrar com, malgrat l’arrogància i la violència dels governants terrenals, Déu sempre troba un camí per complir el seu pla de salvació. Fins i tot la nostra vida de vegades sembla que està en mans de forces superiors, però l’Evangeli ens diu que Déu sempre aconsegueix salvar el que és important, amb la condició que tinguem la mateixa valentia creativa del fuster de Natzaret, que sabia transformar un problema en una oportunitat, anteposant sempre la confiança en la Providència.

Si de vegades sembla que Déu no ens ajuda, no vol dir que ens hagi abandonat, sinó que confia en nosaltres, en el que podem planejar, inventar, trobar.

És la mateixa valentia creativa que van mostrar els amics del paralític que, per presentar-lo a Jesús, el van baixar del sostre (cf. *Lc* 5, 17-26). La dificultat no va aturar l’audàcia i l’obstinació d’aquests amics. Ells estaven convençuts que Jesús podia guarir el malalt i «buscaven d’entrar-lo i posar-lo davant d’ell, però amb tanta gent no sabien per on fer-ho. Pujaren, doncs, a la teulada, tragueren algunes teules i van baixar aquell home amb la llitera i el posaren al mig, davant de Jesús. Jesús, en veure la fe d’aquella gent, va dir: “Home! Els teus pecats et són perdonats!”» (*Lc* 19-20). Jesús va reconèixer la fe creativa amb què aquests homes van intentar de portar-li el seu amic malalt.

L’Evangeli no dona cap informació sobre el temps en què Maria, Josep i el Nen van estar a Egipte. Tanmateix, el que és cert és que van tenir necessitat de menjar, de trobar una casa, una feina. No fa falta gaire imaginació per omplir el silenci de l’Evangeli referent a això. La Sagrada Família va haver d’afrontar problemes concrets com totes les altres famílies, com molts dels nostres germans i germanes migrants que fins i tot avui arriben les seves vides forçats per les adversitats i la fam. Referent a això, crec que sant Josep és realment un sant patró especial per a tots aquells que han de deixar la seva terra a causa de la guerra, l’odi, la persecució i la misèria.

Al final de cada relat en què Josep és el protagonista, l’Evangeli assenyala que ell es va aixecar, va prendre el Nen i la seva mare i va fer el que Déu li havia ordenat (cf. *Mt* 1, 24; 2, 14.21). De fet, Jesús i Maria, la seva mare, són el tresor més preuat de la nostra fe.[21]

En el pla de salvació no es pot separar el Fill de la Mare, d’aquella que «progressà en el camí de la fe i mantingué fidelment la seva unió amb el Fill fins a la creu».[22]

Ens hem de preguntar sempre si estem protegint amb totes les nostres forces Jesús i Maria, que són misteriosament confiats a la nostra responsabilitat, a la nostra cura, a la nostra custòdia. El Fill del Totpoderós ve al món assumint una condició de gran debilitat. Necessita que Josep el defensi, el protegeixi, el cuidi, el criï. Déu confia en aquest home, de la mateixa manera que ho fa Maria, que troba en Josep no només el qui li vol salvar la vida, sinó el que sempre vetllarà per ella i pel Nen. En aquest sentit, sant Josep no pot deixar de ser el Custodi de l'Església, perquè l'Església és l'extensió del Cos de Crist en la història, i alhora en la maternitat de l'Església es manifesta la maternitat de Maria.[23] Josep, al mateix temps que continua protegint l'Església, continua emparant *el Nen i la seva mare*, i nosaltres també, estimant l'Església, continuem estimant *el Nen i la seva mare*.

Aquest Nen és el que dirà: «Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu» (Mt 25, 40). Així, cada persona necessitada, cada pobre, cada persona que pateix, cada moribund, cada estranger, cada presoner, cada malalt són "el Nen" que Josep continua custodiant. Per això s'invoca sant Josep com a protector dels indigents, els necessitats, els exiliats, els afligits, els pobres, els moribunds. I és pel mateix que l'Església no pot deixar d'estimar els més petits, perquè Jesús ha posat en ells la seva preferència, s'hi identifica personalment. De Josep hem d'aprendre la mateixa cura i responsabilitat: estimar el Nen i la seva mare; estimar els sagraments i la caritat; estimar l'Església i els pobres. En cadascuna d'aquestes realitats hi ha sempre *el Nen i la seva mare*.

6. Pare treballador

Un aspecte que caracteritza sant Josep i que s'ha destacat des de l'època de la primera Encíclica social, la *Rerum novarum* de Lleó XIII, és la seva relació amb la feina. Sant Josep era un fuster que treballava honestament per assegurar l'aliment de la seva família. D'ell, Jesús va aprendre el valor, la dignitat i l'alegria del que vol dir menjar el pa que és fruit del treball d'un mateix

En la nostra època actual, en què el treball sembla que ha tornat a representar una qüestió social urgent i l'atur assoleix de vegades nivells impressionants, fins i tot a les nacions en què durant dècades s'ha experimentat un cert benestar, cal comprendre, amb una consciència renovada, el significat del treball que dona dignitat i del qual el nostre sant és un patró exemplar.

El treball es converteix en una participació en l'obra mateixa de la salvació, en una oportunitat per accelerar l'adveniment del Regne, per desenvolupar les pròpies potencialitats i qualitats i posar-les al servei de la societat i de la comunió. El treball es converteix en una ocasió de realització no només per a un mateix, sinó sobretot per a aquest nucli original de la societat que és la família. Una família que no té feina està més exposada a dificultats, tensions, fractures i, fins i tot, a la desesperada i desesperant temptació de la dissolució. Com podríem parlar de dignitat humana sense comprometre'ns perquè tots i cadascun tinguin la possibilitat d'un aliment digne?

La persona que treballa, sigui quina sigui la seva tasca, col·labora amb Déu mateix, esdevé una mica en creador del món que ens envolta. La crisi del nostre temps, que és una crisi econòmica, social, cultural i espiritual, pot representar per a tothom una crida a redescobrir el significat, la importància i la necessitat de la feina per donar lloc a una

nova “normalitat” en la qual ningú no quedi exclòs. L’obra de sant Josep ens recorda que el mateix Déu fet home no va menysprear la feina. La pèrdua de feina que afecta a tants germans i germanes, i que ha augmentat en els últims temps a causa de la pandèmia de la covid-19, ha de ser una crida a revisar les nostres prioritats. Implorem a sant Josep obrer perquè trobem camins que ens portin a dir: Cap jove, cap persona, cap família sense feina!

7. Pare en l’ombra

L’escriptor polonès Jan Dobraczyński, al seu llibre *La sombra del Padre*,[24] va novel·lar la vida de sant Josep. Amb la imatge evocadora de l’ombra defineix la figura de Josep, que per a Jesús és l’ombra del Pare celestial a la terra: l’auxilia, el protegeix, no s’aparta mai del seu costat per seguir-ne els passos. Pensem en el que Moisès recorda a Israel: «Durant tot el camí que heu fet pel desert fins a arribar en aquest lloc, el Senyor, el vostre Déu, us ha portat a coll com un pare hi porta el seu fill» (*Dt 1, 31*). Josep va exercir així la paternitat durant tota la seva vida.[25]

Ningú no neix pare, sinó que es fa. I no es fa pare només per portar un fill al món, sinó per fer-se’n càrrec responsablement. Cada vegada que algú assumeix la responsabilitat de la vida d’un altra persona, en cert sentit exerceix la paternitat respecte a aquesta.

En la societat del nostre temps, els nens sovint sembla que no tenen pare. També l’Església d’avui dia necessita pares. L’amonestació dirigida per sant Pau als Corintis és sempre oportuna: «Encara que tinguéssiu deu mil guies en Crist, no teniu molts pares» (*I Co 4, 15*); i cada sacerdot o bisbe hauria de poder dir com l’Apòstol: «Soc jo qui, en anunciar-vos l’evangeli, us vaig engendrar en Jesucrist» (*ibídem*). I als Gàlates els diu: «Fills meus, sento dolors de part com si us tornés a infantar, i no els acabaré fins que Crist no quedi format en vosaltres» (*4, 19*).

Ser pare significa introduir el nen en l’experiència de la vida, en la realitat. No per retenir-lo, no per empresonar-lo, no per posseir-lo, sinó per fer-lo capaç de triar, de ser lliure, de sortir. Potser per aquest motiu la tradició també ha posat a Josep, juntament amb l’apel·latiu de pare, el de “castíssim”. No és una indicació merament afectiva, sinó la síntesi d’una actitud que expressa el contrari de posseir. La castedat està en ser lliures de l’afany de posseir en tots els àmbits de la vida. Només quan un amor és cast, és un veritable amor. L’amor que vol posseir, al final, sempre es torna perillós, empresona, sufoca, fa infeliç. Déu mateix va estimar l’home amb amor cast, i el va deixar lliure fins i tot perquè s’equivocés i es posés en contra seva. La lògica de l’amor és sempre una lògica de llibertat, i Josep va ser capaç d’estimar d’una manera extraordinàriament lliure. Mai no es va posar al centre. Va saber com descentrar-se, per posar Maria i Jesús al centre de la seva vida.

La felicitat de Josep no està en la lògica de l’autosacrifici, sinó en el do de si mateix. Mai no es percep en aquest home la frustració, sinó només la confiança. El seu silenci persistent no contempla queixes, sinó gestos concrets de confiança. El món necessita pares, rebutja els amos, és a dir: rebutja els que volen utilitzar la possessió de l’altre per omplir el seu propi buit; refusa els que confonen autoritat amb autoritarisme, servei amb servilisme, confrontació amb opressió, caritat amb assistencialisme, força amb destrucció. Tota vocació veritable neix del do de si mateix, que és la maduració del simple sacrifici. També en el sacerdoci i la vida consagrada es requereix aquest tipus de

maduresa. Quan una vocació, tant en la vida matrimonial com celibatària o virginal, no assolix la maduresa del lliurament de si mateixa aturant-se només en la lògica del sacrifici, llavors, en lloc de convertir-se en signe de la bellesa i l'alegria de l'amor, corre el risc d'expressar infelicitat, tristesa i frustració.

La paternitat que refusa la temptació de viure la vida dels fills està sempre oberta a nous espais. Cada nen porta sempre amb si un misteri, quelcom inèdit que només es pot revelar amb l'ajuda d'un pare que en respecti la llibertat. Un pare que és conscient que completa la seva acció educativa i que viu plenament la seva paternitat només quan s'ha fet "inútil", quan veu que el fill ha aconseguit ser autònom i camina sol pels camins de la vida, quan es posa en la situació de Josep, que sempre va saber que el Nen no era seu, sinó que simplement li havia estat confiat perquè el cuidés. Al cap i a la fi, això és el que Jesús suggereix quan diu: «No doneu a ningú el nom de "pare" aquí a la terra, perquè de pare només en teniu un, que és el del cel» (Mt 23, 9).

Sempre que ens trobem en la condició d'exercir la paternitat, hem de recordar que no és mai un exercici de possessió, sinó un "signe" que ens evoca una paternitat superior. En cert sentit, tots ens trobem en la condició de Josep: ombra de l'únic Pare celestial, que «fa sortir el sol sobre bons i dolents i fa ploure sobre justos i injustos» (Mt 5, 45); i ombra que segueix el Fill.

* * *

«Lleva't, pren el nen i la seva mare» (Mt 2, 13), va dir Déu a sant Josep.

L'objectiu d'aquesta carta apostòlica és que creixi l'amor a aquest gran sant, per ser impulsats a implorar-ne la intercessió i imitar-ne les virtuts, com també la seva resolució.

En efecte, la missió específica dels sants no és només la de concedir miracles i gràcies, sinó la d'intercedir per nosaltres davant de Déu, com van fer Abraham[26] i Moisès,[27] com fa Jesús, «un sol mitjancer» (1 Tm 2, 5), que és el nostre «defensor» davant de Déu Pare (1 Jn 2, 1), «ja que viu per sempre intercedint a favor» nostre (Hb 7, 25; cf. Rm 8, 34).

Els sants ajuden tots els fidels «a la plenitud de la vida cristiana i a la perfecció de l'amor».[28] La seva vida és una prova concreta que és possible viure l'Evangelí.

Jesús va dir: «Feu-vos deixebles meus, que soc benèvol i humil de cor» (Mt 11, 29), i ells al seu torn són exemples de vida que s'ha d'imitar. Sant Pau va exhortar explícitament: «Us prego, doncs, que sigueu imitadors meus» (1 Co 4, 16).[29] Sant Josep ho va dir a través del seu silenci eloqüent.

Davant de l'exemple de tants sants i santes, sant Agustí es va preguntar: «No pots fer tu el que fan aquests i aquestes?». I així va arribar a la conversió definitiva exclamant: «Tard et vaig estimar, bellesa tan antiga i tan nova!».[30]

Només podem implorar a sant Josep la gràcia de les gràcies: la nostra conversió.

A ell dirigim la nostra oració:

*Salve, custodi del Redemptor
i espòs de la Verge Maria.
A vós Déu us confià el seu Fill,
en vós Maria va dipositar la seva confiança,
amb vós Crist es va forjar com a home.*

*Oh, benaurat Josep,
mostreu-vos també pare per a nosaltres
i guieu-nos en el camí de la vida.
Obtingueu-nos gràcia, misericòrdia i coratge,
i defenseu-nos de tot mal. Amén.*

*Roma, a Sant Joan del Laterà, 8 de desembre, Solemnitat de la Immaculada Concepció
de la Benaurada Verge Maria, de l'any 2020, vuitè del meu pontificat.*

Francesc

[1] *Lc 4, 22; Jn 6, 42; cf. Mt 13, 55; Mc 6, 3.*

[2] S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8 de desembre del 1870): ASS 6 (1870-71), 194.

[3] Cf. *Discurs a les Associacions Cristianes de Treballadors Italians amb motiu de la Solemnitat de sant Josep obrer* (1 de maig del 1955): AAS 47 (1955), 406.

[4] Exhort. ap. *Redemptoris custos* (15 d'agost del 1989): AAS 82 (1990), 5-34.

[5] *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 1014.

[6] *Meditación en tiempos de pandemia* (27 de març del 2020): *L'Osservatore Romano*, ed. setmanal en llengua espanyola (3 d'abril del 2020), p. 3.

[7] *In Matth. Hom*, V, 3: PG 57, 58.

[8] *Homilia* (19 de març del 1966): *Insegnamenti di Paolo VI*, IV (1966), 110.

[9] Cf. *Libro de la vida*, 6, 6-8.

[10] Cada dia, durant més de quaranta anys, després de Laudes, recito una pregària a sant Josep que agafo d'un llibre de devocions francès del segle XIX, de la Congregació de les Religioses de Jesús i Maria, que expressa devoció, confiança i un cert repte a sant Josep: «Gloriós patriarca sant Josep, el poder del qual sap fer possibles les coses impossibles, vine a ajudar-me en aquests moments d'angoixa i dificultat. Pren sota la teva protecció les situacions tan greus i difícils que et confio, perquè tinguin una bona solució. Estimat Pare meu, tota la meva confiança està posada en vós. Que no es digui

que us he invocat en va i, com que ho podeu tot amb Jesús i Maria, mostreu-me que la vostra bondat és tan gran com el vostre poder. Amén».

[11] Cf. *Dt* 4, 31; *Sl* 69, 17; 78, 38; 86, 5; 111, 4; 116, 5; *Jr* 31, 20.

[12] Cf. Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre del 2013), 88, 288: AAS 105 (2013), 1057, 1136-1137.

[13] Cf. *Gn* 20, 3; 28, 12; 31, 11.24; 40, 8; 41, 1-32; *Nm* 12, 6; *I Sa* 3, 3-10; *Dn* 2; 4; *Jb* 33, 15.

[14] En aquests casos estava prevista la lapidació (cf. *Dt* 22, 20-21).

[15] Cf. *Lv* 12, 1-8; *Ex* 13, 2.

[16] Cf. *Mt* 26, 39; *Mc* 14, 36; *Lc* 22, 42.

[17] Sant Joan Pau II, Exhort. ap. *Redemptoris custos* (15 d'agost del 1989), 8: AAS 82 (1990), 14.

[18] *Homilía en la Santa Misa con beatificaciones*, Villavicencio – Colòmbia (8 de setembre del 2017): AAS 109 (2017), 1061.

[19] *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3.11: PL 40, 236.

[20] Cf. *Dt* 10, 19; *Ex* 22, 20-22; *Lc* 10, 29-37.

[21] Cf. S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8 de desembre del 1870): ASS 6 (1870-71), 193; B. Pius IX, Carta ap. *Inclytum Patriarcham* (7 de juliol del 1871): l. c., 324-327.

[22] Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, núm. 58.

[23] Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, núm. 963-970.

[24] Edició original: *Cień Ojca*, Varsòvia 1977.

[25] Cf. Sant Joan Pau II, Exhort. ap. *Redemptoris custos*, 7-8: AAS 82 (1990), 12-16.

[26] Cf. *Gn* 18, 23-32.

[27] Cf. *Ex* 17, 8-13; 32, 30-35.

[28] Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, núm. 42.

[29] Cf. *I Co* 11, 1; *Fl* 3, 17; *I Ts* 1, 6.

[30] *Confessions*, 8, 11, 27: PL 32, 761; 10, 27, 38: PL 32, 795.